

SPRÁVNÁ VÝSLOVNOST ANGLICISMŮ

Lukáš HOLČÁK

Abstrakt:

V příspěvku se zaměřujeme na znalost výslovnosti anglických výrazů, a to především u mladých lidí. Jedná se o výrazy a slovní spojení jednak více používané, jednak pro mladé lidi ne tolik známé. Ke zjištění úrovně výslovnosti výrazů a slovních spojení jsme provedli průzkum na základní škole.

Klíčová slova:

Český jazyk, anglický jazyk, výslovnost, komunikace, průzkum, základní škola, mládež, média, mluvený projev

Úvod

Snad každý mladý člověk by v dnešní době rád mluvil anglicky, alespoň částečně. Naučit se jazyku není nic nemožného a úspěch záleží na vůli každého jedince. Velká část mladší populace se však spokojí pouze s tím, že do svého „komunikačního repertoáru“ postupně zavádí víc a víc výrazů z anglického jazyka. Nejedná se o nic zvláštního, možná překážka je ovšem pouze v určité části tohoto zavádění. Jde o výslovnost.

Výslovnost je v angličtině velmi důležitá, a to mnohem více než v češtině. Při nesprávném dodržování výslovnostních pravidel nejenže mluvený projev může před rodilým mluvčím znít směšně, ale mohou nastat také situace, kdy se vinou takovéto neobratné výslovnosti dostaneme do trapné společenské situace. Angličtina totiž obsahuje mnoho slov, v nichž stačí zaměnit či vynechat, respektive špatně vyslovit jedinou hlásku, a už jsme vlastně řekli úplně něco jiného.¹

Cílem příspěvku je zjistit, jaká je úroveň výslovnosti anglických výrazů u mladých lidí. Zaměřili jsme se na několik výrazů, jež jsme zkoumali v rámci průzkumu úrovně výslovnosti anglicismů mezi žáky základní školy. Cílovou skupinou bylo 38 respondentů ze dvou devátých tříd základní školy, konkrétně 21 hochů a 17 dívek. Respondentům jsme zadali pět výrazů a slovních spojení², a to formou dotazníku³. Do dotazníku jsme zařadili tyto anglicismy: *Know-how*, *talk show*, *public relations*, *checkpoint* a *roadshow*. U všech uvedených výrazů dochází při výslovnosti ke změně oproti psané podobě.

Průzkum

V následující části příspěvku budeme prezentovat úspěšnost respondentů při objasňování správné výslovnosti, a to u každé položky zvlášť. U všech výrazů či slovních spojení uvádíme také správnou výslovnost a možnosti výběru, které byly respondentům nabídnuty, stručný význam anglicismu a výslovnostní změny, které u něj proběhly. Odpovědi prezentujeme pro

¹ Jako příklad uvedeme dvě dvojice slov, *take* [teik] ve významu „vzít, brát“ a *fake* [feik] znamenající „falešný, nepravý“, nebo *window* [windou], které znamená „okno“, naproti tomu *widow* [widou] přeložíme jako „vdova“.

² Výrazy a slovní spojení byly pro realizovaný výzkum vybrány na základě frekvence výskytu v mediálních pořadech, převážně vysílaných na televizních obrazovkách.

³ Pro dotazník byly použity uzavřené polytomické položky s výběrem odpovědi (viz dále v části *Jednotlivé položky průzkumu s odpověďmi respondentů*).

jednotlivá pohlaví odděleně. Výsledky průzkumu shrnujeme do grafu a tabulky.

Jednotlivé položky průzkumu s odpověďmi respondentů

- **Know-how** [nou hau]

a) [nou hau]; b) [knou hau]; c) [nau hau]

Význam výrazu *know-how*, tedy „souhrn výrobních a obchodních znalostí“, popřípadě „hospodářský nehmotný statek“, znali všichni respondenti. Potíž jim činila právě výslovnost. Nejdůležitější u tohoto výrazu bylo zjistit, jestli budou respondenti uvádět možnost [knou hau]. Jedná se o jeden z mnoha výrazů se základem *kn-*, který v angličtině při výslovnosti ztrácí iniciálové *k-*, podobně jako u *knickers*, *knife*, *knock (out)*, *knight* a mnohých dalších, správná je tedy varianta *a*, [nou hau]. Dále dochází k vyslovení *-w* jako [u].

Hoši uvedli devětkrát možnost [knou hau], dva hoši označili za správnou možnost [nau hau] a 10 hochů odpovědělo správně uvedením možnosti [nou hau].

Správnou možnost [nou hau] zvolily pouhé tři dívky, šest dívek označilo možnost [knou hau] a osm dívek považovalo za správnou variantu [nau hau].

Celkově patřil výraz *know-how* k méně úspěšným, správně jej určilo za obě pohlaví 13 respondentů.

- **Talk-show** [tók šou]

a) [talk šou]; b) [tók šou]; c) [tólk šou]

I přes to, že je výraz *talk show* jedním z těch, které můžeme slyšet denně, činil respondentům obtíž. Jedná se o „rozhlasový nebo televizní pořad, jehož součástí je rozhovor se slavným hostem“. Na televizních obrazovkách jich denně můžeme zhlédnout hned několik. Část z nich se také věnuje mladé generaci a problémům s ní spojenými, odkud teenageři zároveň mohou čerpat nové anglicismy. U uvedeného slovního spojení dochází hned k několika výslovnostním odlišnostem. Ve slově *talk* se výslovnost u části *-alk* změní na *-ók*, dochází tedy ke změně *-a-* v [ó] a ke ztrátě, respektive k vypuštění písmene *-l-*. U slova *show* se *sh-* vysloví jako [š] a *-w* se podobně jako u předchozího slovního spojení vysloví jako [u].

Správnou variantu [tók šou] zvolili pouzí čtyři hoši, možnost [talk šou] uvedli hoši taktéž čtyřikrát a možnost [tólk šou] označilo celkem 13 hochů.

Dívky odpověděly správně celkem šestkrát, a to označením možnosti [tók šou]. Dále dvě dívky zvolily variantu [talk šou] a devět dívek uvádělo možnost [tólk šou].

Pouhých 10 respondentů znalo správnou výslovnost uvedeného výrazu, jedná se tedy o nejméně známý výraz celého průzkumu.

- **Public relations** [pablik rileišns]

a) [publik rileišns]; b) [pablik relaišns]; c) [pablik rileišns]

Výraz *public relations* byl pro respondenty poměrně srozumitelný. Jeho význam lze vysvětlit jako „vztahy k veřejnosti“.⁴ Ve slově *public* se *-u-* změní v [a] a *-c* se vysloví jako [k]. Ve druhém slově, tedy *relations*, je nejdůležitější změna části *-ation*, kterou vyslovíme [eišn].

⁴ *Akademický slovník cizích slov* uvádí také význam „cílevědomé ovlivňování veřejnosti s využitím sociologie a psychologie“.

Celkem 14 hochů označilo správně možnost [pablik rileišns], možnost [publik rileišns] uvedlo pět hochů a variantu [pablik relaišns] považovali za správné dva hoši.

Variantu [pablik rileišns] správně uvedlo devět dívek, dvě dívky označily možnost [publik rileišns] a pět dívek uvádělo možnost [pablik relaišns].

U tohoto výrazu byla úspěšnost poměrně vysoká, správnou výslovnost označilo celkem 24 respondentů.

- **Checkpoint** [čekpoint]

a) [čekpoint]; b) [čekpont]; c) [čekpoit]

„Kontrolní stanoviště“ či „kontrolní bod na hraničních přechodech“ - takto bychom mohli přeložit uvedený výraz. *Checkpoint* je výrazný dvěma výslovnostními znaky, jednak iniciálové *ch-* vyslovíme jako [č], jednak *-ck-* splyne v jedno písmeno, a to v [k].

Nejvyšší počet hochů, tedy 20, označil správnou možnost [čekpoint], variantu [čekpont] uvedl pouhý jeden respondent a za naprosto nepravděpodobnou považovali hoši možnost [čekpoit].

Také vysoký počet dívek uváděl správnou možnost [čekpoint], jednalo se o 14 respondentů. Variantu [čekpont], stejně jako u hochů, uvedla pouhá jedna dívka, a dvě dívky označily možnost [čekpoit].

Výraz *checkpoint* patří v současnosti k často používaným, můžeme jej slyšet v nejrůznějších médiích. Uvedený fakt se také projevuje ve vysokém počtu správných odpovědí, kdy 34 respondentů uvedlo správnou výslovnost s naprostou jistotou.

- **Roadshow** [roudšou]

a) [rúdšou]; b) [roudšou]; c) [raudšou]

Poslední výraz bychom mohli přeložit jako „externí divadlo“. V něm dochází ke dvěma zásadním změnám při výslovnosti, a to v první části u *-oa-*, jež se změnil na [ou] (podobně je tomu i u slov *load*, *moan* atd.), a u části *show* se *sh-* vysloví, podobně jako u výše zmíněného *ch-*, jako [š].

Hoši byli opět velmi úspěšní, v 18 případech jsme zaznamenali označení správné varianty [roudšou]. Možnost [rúdšou] uváděli pouzí tři hoši a žádný z hochů neoznačil možnost [raudšou].

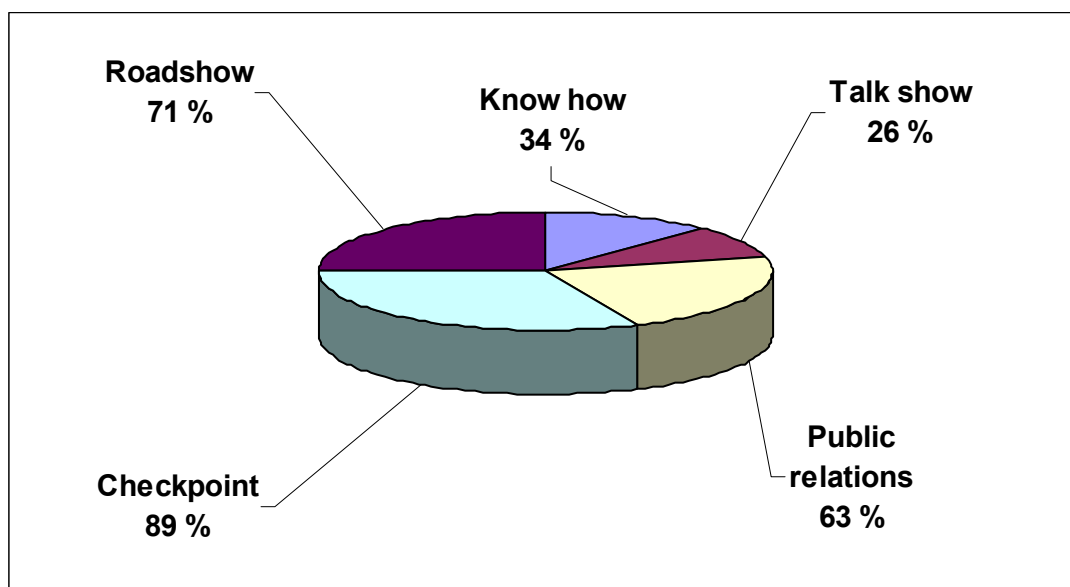
Celkem devět dívek uvedlo správnou odpověď [roudšou], pět dívek označilo možnost [rúdšou] a tři dívky označily variantu [raudšou].

U tohoto výrazu jsme zaznamenali 27 správných odpovědí, což znamená, že je pro respondenty druhým nejznámějším výrazem celého průzkumu.

Přehledné shrnutí výsledků průzkumu

Číslo	Slovo	Pohlaví/počet		%		Celkem %
		Dívky/17	Hoši/21	Dívky	Hoši	
1	Know how	3	10	18	48	34
2	Talk show	6	4	35	19	26
3	Public relations	10	14	59	67	63
4	Checkpoint	14	20	82	95	89
5	Roadshow	9	18	53	86	71

Tabulka č. 1: Přehled správných odpovědí respondentů

Graf č. 1: Přehled správných odpovědí respondentů

Závěr

Na základě průzkumu jsme dospěli k závěru, že mladí lidé se se správnou výslovností anglických výrazů a slovních spojení převážně ztotožňují, ne však na základě výslovnostních pravidel, nýbrž dle vlastního uvážení a dle vlivu médií. Ze vzájemné diskuze s respondenty (po vyplnění dotazníků) také vyplynulo, že velmi často užívají výslovnost, kterou lze slyšet v mediálních programech pro mladistvé. V programech takového typu je však angličtina převážně slangová, což se odráží i v mnohých podobách výslovnosti.

Literatura:

1. Kolektiv autorů. *Akademický slovník cizích slov*. Praha: Academia, 2001.
2. Kolektiv autorů. *Nová slova v češtině. Slovník neologizmů*. Praha: Academia, 1998.
3. Kolektiv autorů. *Nová slova v češtině. Slovník neologizmů 2*. Praha: Academia, 2004
4. KROBOTOVÁ, M. *Spisovná výslovnost a kultura mluveného projevu*. Olomouc: Vydavatelství UP, 2005.

5. ŘEŠETKA, M. *Anglicko-český / Česko-anglický slovník*. Olomouc: Fin Publishing, 2002.
6. SOCHOVÁ, Z. – POŠTOLKOVÁ, B. *Co v slovnících nenajdete*. Praha: Portál, 1994.
7. URL: <http://slovník.seznam.cz/?q=roadshow&lang=en_cz> [cit. 2009-02-14].
8. URL: <http://slovník.seznam.cz/?q=checkpoint&lang=en_cz> [cit. 2009-02-15].

CORRECT PRONUNCIATION OF ENGLISH WORDS

Summary:

The article focuses on knowledge of English words pronunciation, mainly among young people. The words and expressions were chosen according to higher frequency but also the less known words and expressions were included. To find out the level of pronunciation of the words, a survey at the basic school was carried out.

Key words:

Czech, English, pronunciation, communication, survey, basic school, youth, media, spoken manifestation

Kontaktní adresa:

Lukáš Holčák, Mgr.

KČJL PdF UP, Žižkovo nám. 5, 771 40 Olomouc

Tel: 58 563 5655

e-mail: Lukaslayerholcak@seznam.cz